Stockholms universitet

Verksamhetsberättelse

2025-05-30 Dnr SU-333-0134-25

Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning (SoRAD)

Verksamhetsberättelse 2024

Institutionen för folkhälsovetenskap
CHESS | SoRAD
CHESS är ett samarbete med Karolinska Institutet

Stockholms universitet

Innehåll

Förord 3
Bakgrund 4
Organisation och styrelse 4
Verksamhet och inriktning 6
Forskning under 2024 7
Forskningsprojekt 7
Forskningsmedverkan 8
Doktorandprojekt 9
Ansökningar 2024 10
Nationella forskarnätverk: Ny finansiering till Sonad och GARN 10
Nordisk jämförande forskarkonferens 2024 11
Samverkan med forskningsorganisationer 13
Remissyttranden och annan kommunicerad expertis 13
ANDTS i undervisning 14
Inför 2025 15
Referenser 17
Bilaga. Publikationer om ANDTS från Institutionen för folkhälsovetenskap 2024 . 19

Förord

Enligt Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforsknings (SoRAD) reviderade stadgar från 2024 (Stockholms universitet, Rektor, 2024) ska SoRAD:s styrelse *årligen rapportera om centrumets verksamhet till Samhällsvetenskapliga fakulteten*. Denna verksamhetsberättelse för 2024 har utarbetats av föreståndaren i samråd med personalrepresentant och styrelseledamöter. Verksamheten är integrerad med Institutionen för folkhälsovetenskap, där SoRAD har sin hemvist. Aktiviteter vid institutionen som är av särskild betydelse för SoRAD återges i denna berättelse. Då detta är den första verksamhetsberättelsen sedan 2016 så ges även en del bakgrundsinformation. Institutionsstyrelsen (IS) vid Institutionen för folkhälsovetenskap godkände formatet för verksamhetsberättelsen den 20 maj 2025. Den slutgiltiga versionen godkändes av SoRAD:s styrelse 2 juni 2025.

SoRAD:s tidigare verksamhetsberättelser för åren 1999 till 2016 finns tillgängliga på institutionens hemsida (Stockholms universitet, 2024a). För mer information om SoRAD:s tidigare verksamhet hänvisas även till tidigare publikationer (Cisneros Örnberg m.fl., 2014; Room, 2000; Stenius m.fl., 2010).

Copyright för bilder tillhör, om inget annat anges, Jessica Storbjörk.

Jessica Storbjörk,

Föreståndare SoRAD

Stockholms universitet

Bakgrund

Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning (SoRAD) inrättades 1999 som ett tvärvetenskapligt forskningscentrum med uppdrag att initiera, bedriva och främja socialvetenskaplig forskning om alkohol. Verksamheten breddades därefter successivt till att omfatta även forskning om narkotika och andra substanser såsom nikotin samt beroenderelaterade beteenden, däribland spel om pengar.

SoRAD etablerades som en följd av Alkoholforskningsutredningen 1995 (Folkhälsoinstitutet, 1995), som betonade behovet av ett förstärkt samhällsvetenskapligt kunskapsunderlag inom alkoholområdet. SoRAD är fortsatt det enda samhällsvetenskapliga forskningscentrumet i Sverige med denna specialinriktning.

SoRAD placerades under Samhällsvetenskapliga fakulteten, Stockholms universitet, och finansierades initialt främst av Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS)[1], Socialdepartementet, dåvarande Folkhälsoinstitutet (FHI) och Statens institutionsstyrelse (SiS) samt olika externa projektbidrag. När startbidragen började fasas ut övertog samhällsvetenskapliga fakulteten delar av grundfinansieringen. I samband med att SoRAD:s tioåriga Centre of Excellence-bidrag *(Exclusion and Inclusion in the Late Welfare State: The Case of Alcohol and Drugs)* löpte ut så bildade SoRAD år 2018 tillsammans med Centrum för ojämlikhet i hälsa (CHESS) Institutionen för folkhälsovetenskap (Storbjörk m.fl., 2020).

Övergången till undervisande institution innebär att personal, budget, forskningsprojekt och undervisning numera är knutna till Institutionen för folkhälsovetenskap. SoRAD:s huvuduppgift är, enligt stadgarna, att *verka för utveckling av samhällsvetenskaplig ANDTS-forskning inom Institutionen för folkhälsovetenskap vid Stockholms universitet*. ANDTS är vedertagen benämning för alkohol, narkotika, doping, tobak/nikotin och spel om pengar.

Organisation och styrelse

Den 25 januari 2024 beslutade Rektor vid Stockholms universitet om reviderade stadgar för SoRAD (Stockholms universitet, Rektor, 2024). Revideringen föranleddes av ett behov av breddad rekrytering till SoRAD:s styrelse. Den medförde även ändringar utifrån Samhällsvetenskapliga fakultetens mall för centrumbildningar, såsom årliga verksamhetsberättelser.

Förutom att verka för utvecklingen av ANDTS-forskning vid Institutionen för folkhälsovetenskap ska SoRAD enligt stadgarna *vara nationellt ledande och internationellt framstående när det gäller samhällsvetenskaplig forskning och kunskap om alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel (ANDTS). SoRAD syftar också till kommunikation och samarbete med andra lärosäten, forskningsmiljöer, organisationer och nätverk, såväl nationellt som internationellt, inom området.*

[1] FAS övergick 2013 till Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd (Forte).

Stockholms universitet

SoRAD leds av en styrelse och en föreståndare, vilka utses för perioder om tre år. Rektor professor Astrid Söderbergh Widding utsåg den 25 januari 2024 styrelseledamöter och föreståndare för perioden 2024-01-01 – 2026-12-31 (dnr SU FV- 0101-24). Styrelsen består av:

- Professor **Matilda Hellman**, Sociologiska institutionen, Uppsala universitet, *ordförande*
- Docent **Jessica Storbjörk**, Institutionen för folkhälsovetenskap, Stockholms universitet, *föreståndare*
- Professor **Patrik Karlsson**, Institutionen för socialt arbete, Stockholms universitet, *styrelseledamot*
- Enhetschef **Anna Månsdotter**, Folkhälsomyndigheten, *styrelseledamot*
- Professor **Robin Room**, Centre for Alcohol Policy Research, LaTrobe University, Melbourne, *styrelseledamot*

I samband med detta utsåg Jenny Cisneros Örnberg, prefekt vid Institutionen för folkhälsovetenskap, docent **Jonas Landberg** till personalrepresentant under samma tidsperiod.

Hellman
© Uppsala universitet

Storbjörk
© Storbjörk

Karlsson
© Karlsson

Månsdotter
Foto Lena Katarina Johansson

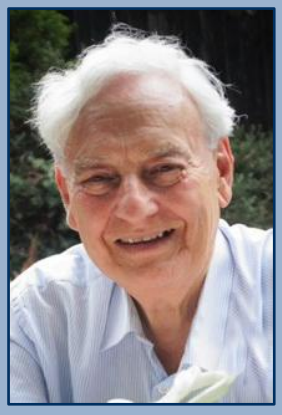

Room
Foto G. Thomas

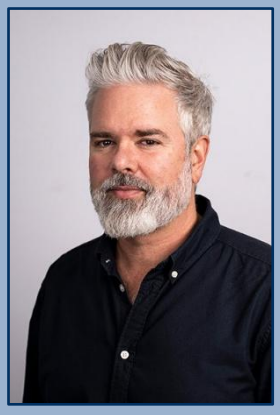

Landberg
© Bildbyrån, Foto Johanna Säll

Stockholms universitet

Styrelsen ska sammanträda minst två gånger årligen. Styrelsens arbetsuppgifter omfattar:

- att stödja och främja verksamheten vid centrumet samt fastlägga riktlinjer för hur arbetet ska organiseras,
- att bereda forskningsrelaterade ärenden för institutionsstyrelsen,
- att årligen rapportera om centrumets verksamhet till Samhällsvetenskapliga fakulteten, samt
- att utföra omvärldsbevakning inom centrumet verksamhetsområde.

Föreståndarens arbetsuppgifter omfattar att:

- tillse att styrelsens beslut verkställs,
- leda centrumets verksamhet i enlighet med styrelsens beslut,
- fungera som en länk mellan centrumets styrelse och institutionsstyrelsen.

Styrelsen sammanträdde år 2024 den 12 april, 10 juni och 17 oktober.

Verksamheten bedrivs inom ramen för befintliga fakultetsanslag och externa forskningsmedel vid Institutionen för folkhälsovetenskap.

Verksamhet och inriktning

SoRAD:s forskningsinriktning har till följd av skiftande finansieringsmöjligheter och personalsammansättning varierat över åren. Sedan SoRAD blev en del av Institutionen för folkhälsovetenskap så är forskning, utbildning, samverkan och kommunikation om ANDTS fördelat på en rad forskande och undervisande personal och forskningsprojekt. En del har ett explicit ANDTS-fokus, medan andra vid institutionen intresserar sig för exempelvis alkohol eller rökning som riskfaktorer eller utfall inom ramen för bredare folkhälsoperspektiv på ohälsa och ojämlikhet i hälsa.

För att identifiera angelägna och aktuella ANDTS forskningsområden efter övergången till Institutionen för folkhälsovetenskap inventerade Storbjörk, Landberg och Room (2020) publikationer, forskningsprojekt och -ansökningar från institutionen 2018 och 2019. Genomgången betonar ett fokus på folkhälsa ur ett samhällsvetenskapligt perspektiv. Lagliga och olagliga beroendeframkallande substanser och beteenden är komplexa fenomen. Såväl användning som skadligt bruk och beroende påverkas inte bara av individens val, utan även av kulturella, sociala, politiska och kommersiella faktorer. Bruk och beteenden ger upphov till hälsoproblem, såsom icke-smittsamma sjukdomar och psykisk ohälsa, men även sociala problem och brottslighet som i sin tur kan bidra till omfattande bruk och skador. Samhällelig respons, som sträcker sig över flera nivåer och sektorer, är därmed viktigt. Detta motiverar en bred tolkning av folkhälsobegreppet, där ANDTS-forskning såväl syftar till att förstå och påverka politik som minska skador – både hos individen och i samhället. Folkhälsoperspektivet handlar då om att analysera konsekvenserna för hela befolkningen och inte enbart fokusera på ”problemanvändare”, samt att integrera strukturella och kulturella aspekter i analyserna. Forskningen syftar till att främja folkhälsa och välfärd utifrån substansernas och beteendenas samhälleliga

Stockholms universitet

konsekvenser. Den bedrivs inom flera tematiska områden, med hjälp av olika samhällsvetenskapliga teorier, metoder och datakällor. Policyrelevansen är vanligen stor.

Fyra huvudsakliga forskningsområden identifierades (Storbjörk m.fl., 2020). Många projekt och enskilda studier spänner över flera sammanflätade teman. Vidare så skär framför allt det första forskningsområdet genom SoRAD:s och CHESS forskningsområden och expertis.

- Socialepidemiologi, det vill säga trender och mönster, hur sociala faktorer och andra förhållanden bidrar till bruk, skadligt bruk och relaterade konsekvenser, inklusive ojämlikheter i hälsa samt livsförloppsperspektiv. ANDTS betraktas här både som ett utfall i sig och som en riskfaktor för andra hälsorelaterade problem.
- Kulturella betingelser, betydelser och sammanhang kring bruk och problematiskt bruk i olika sociala miljöer och subkulturer.
- Policy, implementering och samhälleliga åtgärder för att styra bruk och skadligt bruk av beroendeframkallande substanser och beteenden.
- Definitioner och lösningar, det vill säga samhälleliga och kollektiva definitioner av problem och hur dessa ska hanteras, inklusive studier av den stärkta betoningen på folkhälsa inom ANDTS-området.

Forskning under 2024

Som ett led i att stimulera ANDTS-forskning vid institutionen så ordnas bland annat seminarier för att diskutera forskningsidéer och ansökningar. Under 2024 inleddes även en mötesform för att vidareutveckla och samla kvalitativ forskning, vilken går under benämningen *QualFun*.

Som framgår av **Bilaga 1** så finns stor bredd i publikationer om ANDTS från Institutionen för folkhälsovetenskap 2024. Nedan presenteras forskning med explicit ANDTS-fokus.

Forskningsprojekt

Forskningsprojekt och program som hade en explicit ANDTS-inriktning under 2024 täcker, i linje med forskningsområdena ovan, olika substanser, beteenden, metoder och ämnesområden.

- *”Addiction” som ett mönster av relationer i förändring: Jämförelse av självbiografiska berättelser om olika beroenden* (Jukka Törrönen m.fl., inkl. postdoc Ulrika Winerdal, Forskningsrådet för hälsa, Arbetsliv och välfärd [Forte], t.o.m. 2024)
- *Betydelsen av ursprung och destination: Levnadsvanor och hälsa bland första och andra generationen Sverigefinnar* (Olof Mpumwire Östergren m.fl., Vetenskapsrådet [VR], t.o.m. 2024)
- *Hur går det för ungdomarna på SiS särskilda ungdomshem?* (Peter Larm m.fl., Statens institutionsstyrelse [SiS] t.o.m. 2024) (Statens institutionsstyrelse, 2022)
- *Hälsobeteenden: Fysisk aktivitet, matvanor, rökning, kriminellt beteende och skadlig användning av alkohol eller droger* [Delområde 5 i Sociala determinanter för hälsa hos

Stockholms universitet

individer med utländsk bakgrund [SMASH], Lisa Berg, Mikael Rostila m.fl., Forteprogram, t.o.m. 2024)

- *Integration på arbetsmarknaden av vuxna med beroendeproblematik och missbruk – en nordisk insikt* (Tove Sohlberg för Sverige, Nordens välfärdscenter [NVC], t.o.m. 2024) (Nordens välfärdscenter, u.å.)
- *Integrerad och drogfri, i behandling eller död? En 20-års uppföljning av kvinnor och män i svensk missbruks- och beroendevård* (Tove Sohlberg m.fl., Forte, t.o.m. 2025)
- *Läkemedelsassisterad behandling av opioidberoende i samband med LVM-vård* (Anders Ledberg m.fl., SiS, t.o.m. 2025) (Statens institutionsstyrelse, 2023)
- *Prevention för barn 6–12 år med missbrukande föräldrar: En effektutvärdering av den mest använda preventiva insatsen – stödgruppsverksamheter* (Peter Larm m.fl., Forte, t.o.m. 2025)
- *REGAPS – Responding to and Reducing Gambling Problems/Möta utmaningar och minska spelproblem* (Jenny Cisneros Örnberg m.fl., Forteprogram, t.o.m. 2025)
- *Risker med injektions-bruk av narkotika i en svensk kontext (RISK): Prevention av skadeverkningar i praktiken enligt brukare, vårdpersonal och samhällsaktörer* (Jessica Storbjörk m.fl., Forte, t.o.m. 2025)

Forskningsmedverkan

Utöver forskningsprojekt och nätverk som har sin hemvist vid Institutionen för folkhälsovetenskap deltar flera forskare i projekt vid andra institutioner och lärosäten. Redogörelsen nedan är inte heltäckande, då samarbetena är många och varierande.

Nytt för 2024 är det sexåriga Forteprogrammet *Framtidens sociala arbete med substansbruk (FUSS): klienter, vårdvägar, organisation och samverkan i ett föränderligt vårdsystem*, som leds av Mats Ekendahl vid Institutionen för socialt arbete. Jessica Storbjörk är medsökande från Institutionen för folkhälsovetenskap.

Samarbeten med Psykologiska institutionen och forskargruppen *Skadligt bruk i arbetslivet – prevention och intervention* (gruppansvarig Kristina Sundqvist) omfattar bland annat Peter Wennberg, som är medsökande i *Gambling Harm: Impact on Concerned Significant Others in Sweden* (huvudsökande Sundqvist, 450 00 kr av Svenska Spels forskningsråd 2024).

Bland samarbetsprojekt med Karolinska institutet (KI) kan nämnas *Dubbel börda: Insikter från epidemiologi, familj och nyckelinformanter om beroendeproblem och psykisk samsjuklighet bland tonåringar och unga vuxna* (huvudsökande Anna-Karin Danielsson, medsökande bl.a. Peter Wennberg) som 2024 beviljades 4 996 000 kr av Forte för 2025–2027. Andra pågående samarbetsprojekt inkluderar *Kartläggning, determinanter och konsekvenser av riskbruk i arbetslivet* (huvudsökande Emelie Thern, medsökande bl.a. Jonas Landberg) som beviljats 3 771 000 från AFA försäkring (avslutas 2025), samt *Substansbrukssyndrom och psykiatrisk samsjuklighet bland ungdomar och unga vuxna* (huvudsökande Anna-Karin Danielsson, medsökande bl.a. Peter Wennberg), beviljat 275 000 kr från SRA år 2023.

Stockholms universitet

Forskare samarbetar även med den longitudinella forskningsstudien *Futura01*, som är ett samarbete mellan KI och Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN), exempelvis Peter Larm och Clas Björklunds avhandlingsarbete (se Futura01, 2025). Vidare finns samarbetsprojekt med Beroendecentrum Stockholm genom *Vilja, underlättande faktorer och hinder till att använda brukarrum – en mixed methods studie bland personer som injicerar droger i Stockholm* (huvudsökande Martin Kåberg, medsökande bl.a. Jessica Storbjörk).

Peter Wennberg deltar i forskarnätverket NADAL (Nätverket för forskning om alkohol- och narkotikaprevention i arbetslivet) vid Göteborgs universitet, som 2024 fick ny finansiering från Forte 441 000 kr (huvudsökande Kristina Berglund vid Göteborgs universitet).

År 2024 startade *From the mainstream to the margins: Investigating the processes and implications of the de-normalisation of heavy drinking for underage young people in Australia* (huvudsökande Amy Pennay, medsökande bl.a. Jukka Törrönen) vid LaTrobe University, Melbourne. Projektet har beviljats $ 294,000 av Australian Research Council.

Doktorandprojekt

Sedan Institutionen för folkhälsovetenskap bildades så har flera doktorander med ett explicit ANDTS-fokus antagits.[2] Bland doktorander som var verksamma vid Institutionen för folkhälsovetenskap 2024 så är ANDTS särskilt framträdande i följande avhandlingsarbeten:

Clas Björklund undersöker i sin avhandling samtidig kriminalitet och substansbruk genom ett livsförloppsperspektiv, med särskilt fokus på risk- och skyddsfaktorer.

Inom ramen för *REGAPS* studerar **Katya Gonzalez Diaz** omregleringen av den svenska spelmarknaden 2019 och dess relation till folkhälsa. **Maria Persson** fokuserar på hur spelbolagens omsorgsplikt tolkas, implementeras och kontrolleras på spelmarknaden**.**

REGAPS
Responding to and Reducing Gambling Problems Studies

Tuulia Lerkkanen intresserar sig för den svenska narkotikapolitiken och olika intressegruppers ställning, intressen, argument och inflytande.

Malin Gunnarsson Sylvin studerar processen att leva med och återhämta sig från beroende inom *”Addiction” som ett mönster av relationer i förändring: Jämförelser av självbiografiska berättelser om olika beroenden.*

© Copilot

[2] ANDTS ingår även i flera andra doktorandprojekt varav några slutförda (se t.ex. Bishop, 2022).

Stockholms universitet

Ansökningar 2024

Av de nio ansökningar med ett tydligt ANDTS-fokus som 2024 skickades in från Institutionen för folkhälsovetenskap till Forte, Vetenskapsrådet (VR) och Systembolagets Alkoholforskningsråd (SRA) så beviljades två forskarnätverksanslag (se nedan) och ett projekt:

- *Socialvetenskapligt nätverk inom alkohol- och drogforskning (Sonad).* Forte nätverksbidrag dnr 2024–02213 (446 000 kr). Projektledare Jessica Storbjörk
- *GARN – Nätverket för svenska spelforskare.* Forte nätverksbidrag dnr 2024–02150 (378 000 kr). Projektledare Jenny Cisneros Örnberg
- *The intersection of parental alcohol use disorders and child welfare*. SRA (200 000 kr). Projektledare Viviane S Straatmann.

Projekt som inte beviljades avsåg att studera ungas användning av alkohol och sociala medier samt välmående, olika gruppers attityder till och användning av nya nikotin- och tobaksprodukter, maskulinitet och känslors betydelser i utvecklingen av beroendeproblem och möjligheter till tillfrisknande, möjligheter att med hjälp av artificiell intelligens omvandla textmaterial för inkludering i registerstudier, samt utvärdering av stödgrupper för barn till föräldrar med alkoholproblem.

Nationella forskarnätverk: Ny finansiering till Sonad och GARN

SoRAD har sedan 2004 ansvarat för olika nationella forskarnätverk inom ANDTS. Finansieringen för dessa löpte dock ut under COVID-19-pandemin. Hösten 2024 öppnade Forte återigen upp möjligheter att ansöka om nätverksbidrag. Både Sonad (Socialvetenskapligt nätverk inom alkohol- och drogforskning; Forte dnr 2024–02213, Jessica Storbjörk) och GARN (Gambling Research Network/Nätverket för svenska spelforskare; Forte dnr 2024–02150, Jenny Cisneros Örnberg) beviljades finansiering för 2025–2027.

Sonad och GARN återupptar nu sina årliga möten. Vanligen planeras för två dagar som blandar föreläsningar, forskningspresentationer och diskussioner. Doktorander ges möjlighet att presentera sina arbeten och nya och erfarna forskare ges möjligheter till erfarenhetsutbyten och samtal, t.ex. under en konferensmiddag. Mötesplatsen är mycket uppskattad, speciellt av dem som saknar tillhörighet till en större forskargrupp vid sitt lärosäte.

Sonad planerar nu för ett möte i Stockholm, ett i Göteborg och ett i Malmö eller Lund. Likaså avser GARN att alternera arrangemanget och mötena mellan olika forskargrupper. Mer information om Sonad och GARN finns på institutionens hemsida (Stockholms universitet, 2024b, 2025).

Stockholms universitet

Historik. *Sedan Sonad initierades av SoRAD för över 20 år sedan har nätverket arrangerat 18 sammankomster med olika teman: nio i Stockholm, tre i Göteborg, tre i Malmö/Lund samt möten i Gävle, Örebro och Östersund (Kettunen, 2015; Wrede-Jäntti, 2011). Mötena samlar vanligen 30–40 forskare från samhällsvetenskapliga och humanistiska fakulteter vid Sveriges lärosäten. Sonad har närmare 200 medlemmarna på sin epostlista och nätverket har över tid haft ett ständigt inflöde av nya forskare, ofta doktorander, som anslutit i takt med att andra lämnat fältet.*

GARN har varit verksamt sedan 2012 och har hållit nio nätverksmöten 2013–2023. Mötena brukar samla omkring 25–30 deltagare, vilket omfattar merparten av de aktiva spelforskarna i Sverige idag. Likt Sonad är GARN inriktat på att utveckla samarbetet mellan olika forskningsmiljöer i Sverige samt främja och uppmuntra pågående och ny spelforskning. GARN är öppet för dem som bedriver forskning där spel ses som ett socialt, kulturellt och/eller psykologiskt fenomen, eller som undersöker effekter av spel för samhället som helhet och/eller för individen. En viktig princip är dock att GARN är oberoende från företag och organisationer med ekonomiska intressen inom spelsektorn.

Nordisk jämförande forskarkonferens 2024

SoRAD har sedan starten varit en viktig part i olika forsknings- och forskarsamarbeten i Sverige, Norden och internationellt. Under senare år har dock finansiering av sådana aktiviteter försämrats (Storbjörk m.fl., 2023), vilket föranledde en ansökan om konferensbidrag till Forte som beviljades (Forte dnr 2023–01188).

En nordisk forskarkonferens *(Comparative Research on Addictive Substances and Behaviors – Advancing by Comparing)* arrangerades därefter i Stockholm, på Campus Albano, den 17–19 april 2024 (Storbjörk m.fl., 2025). Omkring 70 forskare deltog från Sverige, Finland, Norge och Danmark.[3]

Konferensen anordnades mot bakgrund av minskat nordiskt forskningssamarbete inom samhällsvetenskaplig ANDTS-forskning. Den fokuserade därför på jämförande forskning mellan olika substanser och beteenden, länder, forskningsmetoder och teman såsom policy, ungdomar och migration. Programmet planerades av en vetenskaplig kommitté bestående av Jessica Storbjörk (projektledare), Lisa Berg, Lena Eriksson, Tuulia Lerkkanen, Jukka Törrönen, Ulrika Winerdal, Jenny Cisneros Örnberg och Olof Östergren, vid Institutionen för

[3] Programmet inkluderade talare från Institutionen för folkhälsovetenskap, Kriminologiska institutionen och Institutionen för socialt arbete vid Stockholms universitet, samt Center for Rusmiddelforskning vid Århus universitet, Centre for Research on Addiction, Control and Governance (CEACG) samt Centrum för Nordenstudier (CENS) vid Helsingfors universitet, Folkehelseinstituttet (FHI) i Norge, Institutet för hälsa och välfärd (THL) i Helsingfors, Karolinska institutet, Københavns Universitet, Malmö universitet och Oslo Metropolitan University.

Stockholms universitet

folkhälsovetenskap. Även Josefin Månsson, Institutionen för socialt arbete, Stockholms universitet, och Torkel Richert, Institutionen för socialt arbete, Malmö universitet, ingick i kommittén. Volontärer från institutionens mastersprogram *(Master's programme in public health sciences: societal and individual perspectives)* hjälpte till med praktiska arrangemang.

Programmet inleddes med ett teoretiskt föredrag om nordiskt samarbete, dess koppling till välfärdsstaten och begreppet ”det nordiska” som politisk idé. Därefter följde en diskussion om för- och nackdelar med nordisk registerforskning. Dagen ägnades därefter åt en översikt av och diskussion om aktuella jämförande studier. Bland annat behandlades ungdomars användning av nya nikotinprodukter, arbetsmarknadsintegration för personer med substansbruk, privatisering av substansbruksbehandling, spelproblem utifrån stödlinjedata samt äldre personers alkoholkonsumtion – med exempel från Danmark, Finland, Grönland, Island, Norge och Sverige. Dagen avslutades med reflektioner kring 35 år av nordisk jämförande forskning.

Den andra konferensdagen fokuserade på tematiska fördjupningar. Först fokuserades narkotikapolitik, skadereduktion och narkotikarelaterad brottslighet. Därefter diskuterades registerforskning, dödlighet och migration. Det sista passet ägnades åt ungas substansbruk och välbefinnande.

Den sista dagen blickade mot framtida jämförelser, särskilt reglering av skadliga industrier och kommersiella aktörer inom exempelvis alkohol- och spelområdet. Två större forskningsprogram presenterades: ett om ungas psykiska ohälsa och ”deaths of despair” i Finland samt ”Framtidens sociala arbete med substansbruk (FUSS): klienter, vårdvägar, organisation och samverkan i ett föränderligt vårdsystem” vid Stockholms universitet. Avslutningsvis lyftes idéer kring organisering av personer som använder narkotika i Norden.

Konferensen mottogs mycket positivt av deltagarna, som uttryckte stark önskan och stöd för fortsatta möten och samarbetsmöjligheter (Lindeman, 2024). Önskemål om ett nordiskt nätverk och återkommande sammankomster uttrycktes av konferensens deltagare.

Samverkan med forskningsorganisationer

ANDTS-forskare vid Institutionen för folkhälsovetenskap är representerade i ledningen av nationella och internationella forskningsorganisationer, såsom *Kettil Bruun Society (KBS) for Social and Epidemiological Alcohol Research, International Society for the Study of Drug Policy (ISSDP), European network for the study of structural and social determinants of drug-related deaths (EuroNet SSDs DRDs)*.

Förutom att frekvent fungera som referentgranskare för vetenskapliga tidskrifter så var flertalet forskare under 2024 representerade i arbetet med och redaktionsråden för vetenskapliga tidskrifter, t.ex. redaktionsarbete och utveckling av *Nordic Studies on Alcohol and Drugs (NAD)*, Deputy Editor vid *Drug and Alcohol Review* (the official journal of the Australasian Professional Society on Alcohol and Other Drugs) och Associate Editor för *Addiction Research & Theory*.

Goda samarbeten finns med bl.a. Uppsala universitet, Lunds universitet, Malmö universitet och Göteborgs universitet genom Sonads styrgrupp samt med KI genom Mats Ramsteds forskargrupp på CAN och GARN, samt med LaTrobe University, Melbourne, genom Robin Room och forskning om ungdomars drickande.

I september 2024 bjöds ANDTS-forskare vid Institutionen för folkhälsovetenskap och Institutionen för socialt arbete, Stockholms universitet, till Queen's University Belfast, Nordirland, för att presentera forskning och diskutera möjligheter till samarbeten med bland andra Gillian W. Shorter, vid Drug and Alcohol Research Network och School of Psychologi. Diskussionerna inleddes redan i februari 2024 då Shorter tillsammans med Michael Brown (School of Nursing and Midwifery, Queen's University Belfast) besökte Stockholms universitet. Shorter höll då ett seminarium om *Drug consumption rooms, overdose prevention centres, and safe consumption facilities: do they work and how do they work?*

Remissyttranden och annan kommunicerad expertis

SoRAD:s verksamhet och forskning har stor relevans för ANDTS-politik, prevention och behandling. SoRAD har ända sedan inrättandet varit frekvent inbjuden remissinstans för olika reformförslag. Under 2024 skickade SoRAD in remissyttranden för två förslag: Den omfattande utredningen *En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas* (Regeringskansliet, 2024a; SOU 2024:23, 2024), samt en promemoria från Finansdepartementet *Sänkt alkoholskatt för öl från oberoende småbryggerier* (Fi2024/01482, 2024; Regeringskansliet, 2024b). En tredje inbjudan att kommentera *Bättre tillsammans – förslag till en uppdaterad nationell cancerstrategi* (Socialdepartementet, 2024) inkom i november 2024 och remissyttrandet (Regeringskansliet, 2024c) skickades in i början av 2025.

Stockholms universitet

© https://www.regeringen.se/

ANDTS-forskare vid Institutionen för folkhälsovetenskap har under 2024 kommunicerat sin expertis med det omgivande samhället även på annat sätt, exempelvis genom:

- referensperson i Riksrevisionens granskningsrapport om Spelinspektionens tillsyn över spelmarknaden (RiR 2024:19, 2024)
- deltagande i Hearing om skademinimering för personer med substansbruk, lokal- och regionpolitiker i Region Stockholm och Stockholms stad.
- föredrag vid konferenser som riktar sig till praktiker, t.ex. av Riksförbundet mot alkohol och narkotikamissbruk (RFMA)
- Priskommittén för Systembolagets kunskapspris (Systembolaget, u.å.)

ANDTS i undervisning

ANDTS integreras i institutionens undervisning via tre spår.

Det första spåret består av kurser där ANDTS utgör ett huvudsakligt eller centralt fokus i undervisningens innehåll. Till dessa hör kursen *Ett folkhälsoperspektiv på beroendeframkallande substanser och beteenden* (PH08G0, 7,5 hp), som ges under den tredje terminen av kandidatprogrammet i pedagogik och folkhälsovetenskap, samt sommarkursen *Ungdom i det senmoderna samhället: Smartphonegenerationen ur ett folkhälsoperspektiv* (PH25G0, 7,5 hp) som ges på grundnivå och distans.

Det andra spåret innebär att ANDTS-relaterade frågor integreras löpande i institutionens undervisning, både utifrån teoretiska och empiriska perspektiv. Exempelvis diskuteras levnadsvanors betydelse för hälsa och ojämlikhet i hälsa i flera av institutionens kurser på grundnivå och avancerad nivå. ANTDS används återkommande som empiriska exempel (t.ex. i *Folkhälsa och samhällets styrning – globala och lokala perspektiv*, PH05G0, 7,5 hp) och vid seminarier som fokuserar på diskussion av forskningsartiklar samt som analytiska och tillämpade exempel i flera av institutionens metodkurser.

Det sista spåret utgörs av studenternas självständiga arbeten på både grundnivå och avanceradnivå. Här fokuserar frågeställningar återkommande på olika aspekter av ANDTS och baseras på data och handledning från bland CAN.

Stockholms universitet

Utöver dessa tre spår erbjuds studenter även praktikmöjligheter på både grundnivå och avancerad nivå, där det förekommer att de får arbeta med ANDTS-relaterade frågor – både inom institutionen och hos externa aktörer som STAD (Stockholm förebygger alkohol- och drogproblem), Folkhälsomyndigheten och CAN.

År 2024 skapades även en video om SoRAD för användning i institutionens obligatoriska doktorandkurs *Research and theoretical and analytical frameworks in Public Health Sciences* (PH019F1, 7,5 hp).

Inför 2025

Med sin 25-åriga historia är SoRAD en väletablerad aktör, vilket gör SoRAD och Institutionen för folkhälsovetenskap till naturliga samarbetspartners i många sammanhang. Forskarnas expertis efterfrågas i hög grad, bland annat genom inbjudningar att kommentera policyförslag via remissyttranden samt att hålla föredrag vid olika arrangemang i samverkan med det omgivande samhället. Denna typ av kommunikation och samarbete fortsätter framöver.

Forskarna leder och deltar i framstående forskning. Vad gäller uppdraget att verka för en utveckling av samhällsvetenskaplig ANDTS-forskning inom Institutionen för folkhälsovetenskap finns dock ett tydligt behov av förstärkning – både i form av forskande personal och nya forskningsprojekt. Detta är särskilt angeläget mot bakgrund av att SoRAD sedan 2018 saknar egen finansiering.

Den ökade konkurrensen för att erhålla externa forskningsmedel i kombination med att ANDTS ofta betraktas som ett smalt område inom folkhälsovetenskapen har bidragit till att antalet nischade ANDTS-forskare vid Institutionen för folkhälsovetenskap minskat avsevärt. Fler avslutar sina anställningar 2025 och majoriteten av dem som har en tillsvidareanställning har administrativa uppdrag eller lektorat med hög andel undervisning, vilket begränsar tiden för forskning och arbete med forskningsansökningar. Då flertalet pågående specialiserade ANDTS-projekt, inklusive REGAPS-programmet, avslutades 2024 eller ska avslutas 2025[4] är det av yttersta vikt att få ny finansiering till samhällsvetenskaplig ANDTS-forskning vid Institutionen för folkhälsovetenskap. För att stärka möjligheterna att erhålla externa medel planeras följande aktiviteter under 2025:

- Att anordna återkommande seminarier och workshops för att samla och samordna ANDTS-forskare vid institutionen, samt för att diskutera och stärka arbetet med kommande ansökningar. SoRAD och ANDTS-forskningen bidrar med särskild expertis inom kvalitativa metoder, vilket bland annat skapar goda förutsättningar för så kallade *mixed-methods*-studier. Genom att kombinera kvantitativa och kvalitativa angreppssätt kan institutionens samlade kompetens tas tillvara på ett fruktbart sätt. Vidare så är

[4] Se slutdatum under Forskningsprojekt. *Läkemedelsassisterad behandling av opioidberoende i samband med LVM-vård* och *Integrerad och drogfri, i behandling eller död?* ska till följd av ändrade personalförhållanden ansöka om förlängning.

Stockholms universitet

ANDTS-forskningens nära koppling till politik och praktik av stort värde för institutionen.

- Att säkerställa att ANDTS-forskning ges tillräckligt utrymme och prioritet i institutionens kommande strategiplan.
- Att bjuda in CAN:s och Mats Ramstedts forskargrupp på KI till institutionen och inleda samarbete/samverkan kring framtida ansökningar.

Övriga pågående och planerade aktiviteter som kan nämnas är:

- Nästa Sonadnätverksmöte som planeras i Göteborg 20–21 november 2025.
- Nästa GARN som planeras i Stockholm 4–5 december 2025.
- Gillian W shorter, från Queen's University Belfast (se ovan), bjuds in för gemensamt arbete under en tvåveckorsperiod. Detta möjliggörs genom att Jessica Storbjörk av Områdesnämnden för humanvetenskap i början av 2025 beviljades så kallade black box-medel för inbjudan av spetsforskare och samverkansinitiativ.
- Efter önskemål vid den nordiska jämförande konferensen 2024 (se ovan) undersöks möjligheter att vidareutveckla det nordiska ANDTS-forskningssamarbetet samt arrangera återkommande sammankomster. Föreståndaren för, i samarbete med styrelsen, samtal om detta med andra forskare i de nordiska länderna, *popNAD* (Nordens välfärdscenter, 2025) och *Nordic Studies on Alcohol and Drugs (NAD).*

Referenser

Bishop, L. (2022). *Under the influence: Substance misuse from the perspective of linked lives*. Department of Public Health Sciences, Stockholm University. https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1713112/FULLTEXT01.pdf

Cisneros Örnberg, J., Olsson, B., & Room, R. (2014). Centre for Social Research on Alcohol and Drugs. I G. Dahl & M. Danielsson (Red.), *Faculty of Social Sciences. Stockholm University 1964 – 2014* (s. 377–388). Stockholm University. http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-112709

Fi2024/01482. (2024). *Sänkt alkoholskatt för öl från oberoende småbryggerier*. Finansdepartementet. https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/2024/06/sankt-alkoholskatt-for-ol-fran-oberoende-smabryggerier/

Folkhälsoinstitutet. (1995). *Forskning om alkohol – för individ och samhälle. Rapport från Alkoholforskningsutredningen (FHI 1995:49)*. Folkhälsoinstitutet.

Futura01. (2025). *Missbruk och kriminalitet – Att öka förståelsen av underliggande processer bakom sambandet genom att tillämpa ett livförloppsperspektiv. Ett samarbete mellan Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) och Karolinska institutet (KI)*. https://futura01.se/missbruk-och-kriminalitet-att-oka-forstaelsen-av-underliggande-processer-bakom-sambandet-genom-att-tillampa-ett-livforloppsperspektiv/

Kettunen, T. (2015). Sonad network meeting: Discussions on addiction and biomedicalisation. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*, *32*(3), 339–340. https://doi.org/10.1515/nsad-2015-0032

Lindeman, M. (2024, maj 15). *Popnad: A vital, Nordic research community reunited*. https://nordicwelfare.org/popnad/en/artiklar/a-vital-nordic-research-community-reunited/

Nordens välfärdscenter. (u.å.). *Integration på arbetsmarknaden av vuxna med beroendeproblematik och missbruk – en nordisk insikt*. Hämtad 12 maj 2025, från https://nordicwelfare.org/projekt/integration-pa-arbetsmarknaden-av-vuxna-som-behandlas-mot-missbruk-eller-beroende-en-nordisk-insikt/

Nordens välfärdscenter. (2025). *PopNAD (en populärvetenskaplig webbplats för forskning inom alkohol- och drogområdet)*. https://nordicwelfare.org/popnad/

Regeringskansliet. (2024a, maj 8). *Remiss från Socialdepartementet: Remiss SOU 2024:23, En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas. Diarienummer: S2024/00726. Remissinstanser och remissvar*. https://www.regeringen.se/remisser/2024/05/remiss-sou-202423-en-trygg-uppvaxt-utan-nikotin-alkohol-och-lustgas/

Regeringskansliet. (2024b, juni 27). *Remiss från Finansdepartementet: Remiss av promemorian Sänkt alkoholskatt för öl från oberoende småbryggerier. Diarienummer: Fi2024/01482. Remissinstanser och yttranden.* https://www.regeringen.se/remisser/2024/06/remiss-av-promemorian-sankt-alkoholskatt-for-ol-fran-oberoende-smabryggerier/

Regeringskansliet. (2024c, december 2). *Remiss från Socialdepartementet: Remiss Bättre tillsammans – Förslag till en uppdaterad nationell cancerstrategi. Diarienummer: S2024/02100. Remissinstanser och yttranden.* https://www.regeringen.se/remisser/2024/12/remiss-battre-tillsammans--forslag-till-en-uppdaterad-nationell-cancerstrategi/

RiR 2024:19. (2024). *Spelinspektionens tillsyn över spelmarknaden*. Riksrevisionen. https://www.riksrevisionen.se/granskningar/granskningsrapporter/2024/spelinspektionens-tillsyn-over-spelmarknaden.html

Room, R. (2000). Nytt svenskt centrum för alkohol- och drogforskning [A new Swedish centre for alcohol- and drug research]. *Nordisk alkohol- och narkotikatidskrift*, *18*(4), 395–397.

Socialdepartementet. (2024). *Bättre tillsammans – förslag till en uppdaterad nationell cancerstrategi*. Socialdepartementet, Regeringskansliet. https://www.regeringen.se/informationsmaterial/2024/11/battre-tillsammans--forslag-till-en-uppdaterad-nationell-cancerstrategi/

SOU 2024:23. (2024). *En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas. Betänkande av Utredningen om lustgas och vissa frågor inom alkohol- och tobaksområdet*. Socialdepartementet, Regeringskansliet. https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2024/03/sou-202423/

Stockholms universitet

Statens institutionsstyrelse. (2022, november 1). *SiS forskarintervju: ”Hur går det för ungdomarna på SiS särskilda ungdomshem?”*. https://www.stat-inst.se/forskning-och-utveckling/sis-forskarintervjuer/hur-gar-det-for-ungdomarna-pa-sis-sarskilda-ungdomshem/

Statens institutionsstyrelse. (2023, december 12). *Läkemedelsassisterad behandling av opioid-beroende i samband med LVM-vård*. https://www.stat-inst.se/forskning-och-utveckling/sis-forskarintervjuer/lakemedelsassisterad-behandling-av-opioid-beroende-i-samband-med-lvm-vard/

Stenius, K., Ramstedt, M., & Olsson, B. (2010). Addiction research centres and the nurturing of creativity: Centre for Social Research on Alcohol and Drugs (SoRAD), Stockholm University, Sweden. *Addiction*, *105*(3), 402–407. https://doi.org/10.1111/j.1360-0443.2009.02838.x

Stockholms universitet. (2024a, juli 16). *Institutionen för folkhälsovetenskap: Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning—SoRAD*. http://su.se/publichealth/sorad

Stockholms universitet. (2024b, oktober 14). *Gambling Research Network (GARN) [Stockholms universitet, Institutionen för folkhälsovetenskap & SoRAD]*. https://su.se/publichealth/garn

Stockholms universitet. (2025, april 3). *Socialvetenskapligt nätverk inom alkohol- och drogforskning (Sonad) [Stockholms universitet, Institutionen för folkhälsovetenskap & SoRAD]*. https://su.se/publichealth/sonad

Stockholms universitet, Rektor. (2024, januari 25). *Stadgar för Centrum för socialvetenskaplig alkohol- och drogforskning (SoRAD), fastställda av Universitetsstyrelsen 1997-08-15 att gälla tills vidare, reviderade 2009-04-16, 2018-05-24, 2018-11-23 och 2024-01-25 (Dnr SU FV-0048-24)*. Stockholms universitet. http://su.se/publichealth/sorad

Storbjörk, J., Berg, L., Bye, E. K., Eriksson, L., Perälä, R., & Stenius, K. (2025). *Comparative Research on Addictive Substances and Behaviors – Advancing by Comparing: Proceedings of a Nordic Research Conference in Stockholm, April 17–19, 2024* (2025:1; Research Reports in Public Health Sciences (RRPHS)). Stockholm University, Department of Public Health Sciences. https://doi.org/10.17045/sthlmuni.28321841.v1

Storbjörk, J., Landberg, J., & Room, R. (2020). The new suit of the Centre for Social Research on Alcohol and Drugs (SoRAD): A well-tailored costume for tackling research and challenges ahead. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*, *37*(6), 592–608. https://doi.org/10.1177/1455072520947244

Storbjörk, J., Lerkkanen, T., & Winerdal, U. (2023, december 13). *Popnad: A conference on Nordic comparisons of addictive substances and behaviors – Time for the revival of the tradition of Nordic research exchange!* https://nordicwelfare.org/popnad/en/artiklar/time-for-the-revival-of-the-tradition-of-nordic-research-exchange/

Systembolaget. (u.å.). *Utmärkelser och priser: Systembolagets kunskapspris*. Hämtad 12 maj 2025, från https://www.omsystembolaget.se/vart-uppdrag/forskning/stipendier-och-priser/kunskapspriset/#:~:text=Kunskapspriset%20inom%20alkoholforskning%20best%C3%A5r%20av,december%202024%2D15%20februari%202025.

Wrede-Jäntti, M. (2011). Lyckat Sonadseminarium. *Nordic Studies on Alcohol and Drugs*, *28*(3), 283–285. https://doi.org/10.2478/v10199-011-0025-0

Bilaga. Publikationer om ANDTS från Institutionen för folkhälsovetenskap 2024

Förteckningen omfattar publikationer från Institutionen för folkhälsovetenskap i DiVA (https://su.diva-portal.org/) som har ett explicit fokus på, eller behandlar, alkohol, narkotika (inklusive läkemedel som opioider och bensodiazepiner), tobak/nikotin, spel om pengar och andra beroenderelaterade beteenden. Publikationer där dessa substanser enbart används som kontrollvariabler har exkluderats.

Adjei, N. K., Jonsson, K. R., Schultz Straatmann, V., Melis, G., McGovern, R., Kaner, E., … Taylor-Robinson, D. C. (2024). Impact of poverty and adversity on perceived family support in adolescence: findings from the UK Millennium Cohort Study. European Child and Adolescent Psychiatry, 33(9), 3123–3132. https://doi.org/10.1007/s00787-024-02389-8

Almroth, M., Hemmingsson, T., Falkstedt, D., Carlsson, E., Kjellberg, K., & Thern, E. (2024). Educational differences in alcohol-related morbidity and the role of working conditions: a Swedish register-based cohort study. European Journal of Public Health, 34(6), 1134–1139. https://doi.org/10.1093/eurpub/ckae158

Almroth, M., Hemmingsson, T., Falkstedt, D., Kjellberg, K., Carlsson, E., Pan, K.-Y., … Thern, E. (2024). The role of working conditions in educational differences in all-cause and ischemic heart disease mortality among Swedish men. Scandinavian Journal of Work, Environment and Health, 50(4), 300–309. https://doi.org/10.5271/sjweh.4158

Andreasson, A., Thern, E., & Hemmingsson, T. (2024). Self-rated health in late adolescence as a predictor for mortality between 46 and 70 years of age. Scientific Reports, 14(1). https://doi.org/10.1038/s41598-024-75158-x

Axelsson Fisk, S., Cassel, J., Rostila, M., Liu, C., & Juárez, S. P. (2024). Intersectional socioeconomic disparities in continuous smoking through pregnancy among pre-pregnant smokers in Sweden between 2006 and 2016. BMC Pregnancy and Childbirth, 24. Published. https://doi.org/10.1186/s12884-024-06647-0

Bartram, A., Harrison, N. J., Norris, C. A., Kim, S., Pettigrew, S., Room, R., … Bowden, J. A. (2024). Which parents provide zero-alcohol beverages to adolescents? A survey of Australian parents' practices and intentions. Preventive Medicine, 179. Published. https://doi.org/10.1016/j.ypmed.2023.107840

Batty, G. D., Kivimäki, M., Brännström Almquist, Y., Eriksson, J. G., Gissler, M., Gnanamanickam, E. S., … Frank, P. (2024). Cardiovascular disease in adults with a history of out-of-home care during childhood: a systematic review and meta-analysis of prospective cohort studies. The Lancet Regional Health - Europe, 43. Published. https://doi.org/10.1016/j.lanepe.2024.100984

Bickl, A. M., Kraus, L., Loy, J. K., Kriwy, P., Sleczka, P., & Schwarzkopf, L. (2024). Development of Gambling Behaviour and Its Relationship with Perceived Social Support: A Longitudinal Study of Young Adult Male Gamblers. Journal of Gambling Studies, 40(1), 307–332. https://doi.org/10.1007/s10899-023-10200-7

Bishop, L., & Högnäs, R. S. (2024). Role of hospitalisation for substance misuse in marital status transitions: a 47-year follow-up of a Swedish birth cohort. Journal of Epidemiology and Community Health, 78(3), 153–159. https://doi.org/10.1136/jech-2022-220133

Björklund, C., Landberg, J., Sivertsson, F., & Larm, P. (2024). Co-Occurring Alcohol Misuse and Criminal Offending in Adolescence: Is It a Matter of Similarity, Severity, or Accumulation of Risk Factors? Journal of Studies on Alcohol and Drugs, 85(3), 371–380. https://doi.org/10.15288/jsad.22-00379

Bowden, J. A., Bartram, A., Harrison, N. J., Norris, C. A., Kim, S., Pettigrew, S., … Room, R. (2024). Australian parents' attitudes, perceptions and supply of alcohol to adolescents: a national cross-sectional survey. Health Promotion International, 39(6). https://doi.org/10.1093/heapro/daae173

Stockholms universitet

Brolin Låftman, S., Östberg, V., Wahlström, J., Ramstedt, M., & Raninen, J. (2024). Exposure to parental problem drinking during adolescence and symptoms of depression and anxiety in young adulthood: A Swedish national cohort study. Drug and Alcohol Review, 43(6), 1461–1472. https://doi.org/10.1111/dar.13910

Brännström, L., Andershed, A.-K., Vinnerljung, B., Hjern, A., & Almquist, Y. B. (2024). Gender-specific trajectories of offending from adolescence until age 40 among individuals with experience of out-of-home care: A national cohort study. Developmental Child Welfare, 6(1), 3–22. https://doi.org/10.1177/25161032231217265

Buli, B. G., Lehtinen-Jacks, S., Larm, P., Nilsson, K. W., Hellström-Olsson, C., & Giannotta, F. (2024). Trends in psychosomatic symptoms among adolescents and the role of lifestyle factors. BMC Public Health 24, 878 (2024). https://doi.org/10.1186/s12889-024-18327-x

Callinan, S., & Room, R. (2024). Difficulties for practice and multiple continua need more recognition: Commentary on Morris et al. "Should we promote alcohol problems as a continuum? Implications for policy and practice." Drugs, 31(2), 282–283. https://doi.org/10.1080/09687637.2023.2238117

Caluzzi, G., Fenton, L., Holmes, J., MacLean, S., Pennay, A., Fairbrother, H., & Törrönen, J. (2024). "90 per cent of the time when I have had a drink in my hand I"m on my phone as well': A cross-national analysis of communications technologies and drinking practices among young people. New Media and Society, 26(10), 6120–6140. https://doi.org/10.1177/14614448221150775

Ding, L., Ponzano, M., Grotta, A., Adami, H.-O., Xue, F., Lagerros, Y. T., … Ye, W. (2024). Ideal cardiovascular health and risk of death in a large Swedish cohort. BMC Public Health, 24(1): 358. https://doi.org/10.1186/s12889-024-17885-4

Dunt, D., Jiang, H., & Room, R. (2024). Historic and current achievements of the temperance movement in the control of alcohol and its adverse health consequences. International Journal of Drug Policy, 133. Published. https://doi.org/10.1016/j.drugpo.2024.104608

Edman, J., Winter, K., & Eriksson, L. (2024). Den svenska berusningspolitiken.: Hundra år av kunskap, okunskap och motkunskap. (1st ed.). Retrieved from https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:su:diva-237262

Eriksson, L., Samuelsson, E., Storbjörk, J., & Törrönen, J. (2024). Morality boundary work in the making of the needle and syringe exchange program in Stockholm. Drugs: Education, Prevention and Policy, 1–11. https://doi.org/10.1080/09687637.2024.2425685

Europa, R. T., Eide, K., Hjern, A., Manhica, H., & Dunlavy, A. (2024). Narcotic offences and drug use disorders among young refugees in Norway. Scandinavian Journal of Public Health, 52(8), 942–950. https://doi.org/10.1177/14034948231201895

Forsström, D., Sundqvist, K., Samuelsson, E., & Spångberg, J. (2024). Feasibility and results of a pilot online survey to examine prevalence of gambling and problem gambling among Swedish substance abuse inpatients in compulsory care. Cogent Psychology, 11(1). https://doi.org/10.1080/23311908.2024.2305543

González Díaz, K., Cisneros Örnberg, J., & Reitan, T. (2024). Balancing conflicting interests: stakeholders' interpretations of "moderation" in Swedish gambling advertising legislation. International Gambling Studies, 24(3), 419–438. https://doi.org/10.1080/14459795.2024.2323044

Gonzalez Diaz, K., Lagerlund, M., Rostila, M., & Cisneros Örnberg, J. (2024). Who is Getting the Message? Sociodemographic Factors and Gambling Behavior Associated with Awareness of the Swedish National Self-Exclusion Registry Spelpaus.se. Journal of Gambling Studies. Epub ahead of print. https://doi.org/10.1007/s10899-024-10357-9

Harrison, N. J., Norris, C. A., Bartram, A., Murphy, M., Pettigrew, S., Dell, A. O., … Room, R., … Bowden, J. A. (2024). "They start on the zero-alcohol and they wanna try the real thing": Parents' views on zero-alcohol beverages and their use by adolescents. Australian and New Zealand Journal of Public Health, 48(3). https://doi.org/10.1016/j.anzjph.2023.100119

Stockholms universitet

Hjern, A., Vinnerljung, B., & Brännström, L. (2024). Cardiovascular Disease and Risk Factors in Individuals With a History of Out-of-home Care. Pediatrics, 153(2), e2023063174. https://doi.org/10.1542/peds.2023-063174

Honkaniemi, H., & Juárez, S. P. (2024a). Alcohol-related morbidity and mortality by fathers' parental leave: A quasi-experimental study in Sweden. Addiction, 119(2), 301–310. https://doi.org/10.1111/add.16354

Honkaniemi, H., & Juárez, S. P. (2024b). Postpartum Mental Health Care Use Among Parents During Simultaneous Parental Leave. JAMA Network Open, 7(10). https://doi.org/10.1001/jamanetworkopen.2024.38755

Houweling, T. A. J., & Grünberger, I. (2024b). Intergenerational transmission of health inequalities: towards a life course approach to socioeconomic inequalities in health – a review. Journal of Epidemiology and Community Health, 78(10), 641–649. https://doi.org/10.1136/jech-2022-220162

Juárez, S. P., Honkaniemi, H., Gustafsson, N.-K., & Berg, L. (2024). Is duration of residence a proxy for acculturation? The case of health risk behaviors among international immigrants. Scandinavian Journal of Public Health, 52(7), 884–892. https://doi.org/10.1177/14034948231199534

Kjellsson, S., Rajaleid, K., & Modin, B. (2024). Using emulated clinical trials to investigate the risk of being diagnosed with psychiatric ill health following the cancer diagnosis of a sibling. PLOS ONE, 19(4). https://doi.org/10.1371/journal.pone.0298175

Kraus, L., Bickl, A. M., Hellman, M., Kankainen, V. E., Loy, J. K., Neyer, M., … Cisneros Örnberg, J. (2024). Voluntary self-exclusion from gambling: Expert opinions on gaps and needs for improvement. Nordic Studies on Alcohol and Drugs, 41(5), 491–508. https://doi.org/10.1177/14550725241264628

Kraus, L., Loy, J. K., Olderbak, S., Trolldal, B., Ramstedt, M., Svensson, J., & Törrönen, J. (2024). Does the decline in Swedish adolescent drinking persist into early adulthood? Addiction, 119(2), 259–267. https://doi.org/10.1111/add.16342

Kraus, L., Möckl, J., Manthey, J., Rovira, P., Olderbak, S., & Rehm, J. (2024). Trends in alcohol-attributable morbidity and mortality in Germany from 2000 to 2021: A modelling study. Drug and Alcohol Review, 43(7), 1662–1675. https://doi.org/10.1111/dar.13928

Laslett, A.-M., Anderson-Luxford, D., Willoughby, B., Room, R., Doran, C., Egerton-Warburton, D., … Jiang, H. (2024). Harm from the drinking of people you know: A range of effects from different relationships. Addiction, 119(8), 1460–1467. https://doi.org/10.1111/add.16509

Lochbuehler, K., Rossa, M., Ebert, C., Morgenstern, M., Arnaud, N., & Kraus, L. (2024). Substance use and the usage of social media, computer games, and gambling among apprentices at vocational schools: [Substanzkonsum und nutzung von sozialen medien, computerspielen und glücksspielen unter auszubildenden an beruflichen schulen]. Bundesgesundheitsblatt - Gesundheitsforschung - Gesundheitsschutz, 67(4), 465–474. https://doi.org/10.1007/s00103-024-03854-0

MacLean, S., Caluzzi, G., Cook, M., Room, R., & Callinan, S. (2024). Drinking alcohol at home feels different from drinking in public places: a qualitative study of midlife Australians. Health and Place, 86, 103179. https://doi.org/10.1016/j.healthplace.2024.103179

Manhica, H., Lundin, A., Wennberg, P., & Danielsson, A.-K. (2024). Parental substance use disorders and psychiatric conditions in offspring: A Swedish population-based cohort study with over 1,000,000 individuals. Journal of Psychiatric Research, 179, 156–162. https://doi.org/10.1016/j.jpsychires.2024.09.010

Manthey, J., Becher, H., Gallinat, J., Kraus, L., Martens, M., Möckl, J., … Schulte, B. (2024). Analysing Patient Trajectories of Individuals with Alcohol Use Disorders (PRAGMA): Study Protocol of a Data-Linkage Study [Analyse von Patient_innenwegen von Menschen mit einer Alkoholabhängigkeit in Deutschland (PRAGMA): Studienprotokoll einer Data-Linkage Study]. SUCHT, 70(3), 178–188. https://doi.org/10.1024/0939-5911/a000877

Stockholms universitet

Manthey, J., Huß, K., Buth, S., Kraus, L., Schranz, A., Kilian, C., … Schulte, B. (2025). Utilisation of alcohol-related treatment after a first alcohol use disorder diagnosis in Hamburg, Germany. European Psychiatry, 68(1). https://doi.org/10.1192/j.eurpsy.2025.8

Manthey, J., Jacobsen, B., Kilian, C., Kraus, L., Reimer, J., Schäfer, I., & Schulte, B. (2024). Alcohol-Specific Inpatient Diagnoses in Germany: A Retrospective Cross-Sectional Analysis of Primary and Secondary Diagnoses from 2012 to 2021. Addiction, 119(11), 2031–2037. https://doi.org/10.1111/add.16625

Maspero, S., Delle, S., Kraus, L., Pogarell, O., Hoch, E., Bachner, J., & Lochbühler, K. (2024). Short-term effectiveness of the national German quitline for smoking cessation: results of a randomized controlled trial. BMC Public Health, 24(1), 588. https://doi.org/10.1186/s12889-024-18104-w

Maura, G., Blotière, P.-O., Wastesson, J. W., & Johnell, K. (2024). Spousal bereavement and four-year trajectories of medication use: A nationwide register-based study in Swedish older adults. Journal of The American Geriatrics Society, 72(7), 2048–2059. https://doi.org/10.1111/jgs.18950

Méndez-Rivero, F., Matilla-Santander, N., Gunn, V., Wegman, D. H., Hernando-Rodriguez, J. C., Kvart, S., … Hemmingsson, T., … Almroth, M. (2024). Can psychosocial risk factors mediate the association between precarious employment and mental health problems in Sweden? Results from a register-based study. Scandinavian Journal of Work, Environment and Health, 50(4), 268–278. https://doi.org/10.5271/sjweh.4151

Molander, O., Wennberg, P., Dowling, N. A., & Berman, A. H. (2024). Assessing gambling disorder using frequency- and time-based response options: A Rasch analysis of the gambling disorder identification test. International Journal of Methods in Psychiatric Research, 33(1). https://doi.org/10.1002/mpr.2018

Månsson, J., Törrönen, J., & Samuelsson, E. (2024). Planned pleasures: alcohol assemblages for "generation sensible." Journal of Youth Studies, 1–17. https://doi.org/10.1080/13676261.2024.2370254

Möckl, J., Lindemann, C., Manthey, J., Schulte, B., Reimer, J., Pogarell, O., & Kraus, L. (2024). Corrigendum: Estimating the prevalence of alcohol-related disorders and treatment utilization in Bremen 2016/2017 through routine data linkage. Frontiers in Psychiatry, 15. Published. https://doi.org/10.3389/fpsyt.2024.1393643

Möckl, J., Manthey, J., Murawski, M., Lindemann, C., Schulte, B., Reimer, J., … Kraus, L. (2024). Clustering care pathways of people with alcohol dependence using a data linkage of routine data in Bremen, Germany. BMC Medicine, 22. Published. https://doi.org/10.1186/s12916-024-03438-4

Newall, P., Romild, U., & Roberts, A. (2024). "No evidence of harm" implies no evidence of safety: Framing the lack of causal evidence in gambling advertising research. Addiction, 119(2), 391–396. https://doi.org/10.1111/add.16369

Norman, T., Anderson-Luxford, D., O'Brien, P., & Room, R. (2024). Regulating alcohol advertising for public health and welfare in the age of digital marketing: challenges and options. Drugs, 31(1), 70–81. https://doi.org/10.1080/09687637.2022.2148518

O'Brien, P., Gleeson, D., Kuntsche, E., & Room, R. (2025). A chance for countries to support Ireland's world-leading cancer warning labels for alcohol containers. Drug and Alcohol Review, 44(2), 385–388. https://doi.org/10.1111/dar.13977

Olderbak, S., Möckl, J., Manthey, J., Lee, S., Rehm, J., Hoch, E., & Kraus, L. (2024). Trends and projection in the proportion of (heavy) cannabis use in Germany from 1995 to 2021. Addiction, 119(2), 311–321. https://doi.org/10.1111/add.16356

Patsouras, M., Riordan, B. C., Room, R., & Kuntsche, E. (2024). Support for policies restricting alcohol exposure in films: Does feeding back the amount of alcohol in films increase support? Drug and Alcohol Review, 43(1), 132–140. https://doi.org/10.1111/dar.13756

Stockholms universitet

Raitasalo, K., Rossow, I., Moan, I. S., Bye, E. K., Svensson, J., Thor, S., … Bloomfield, K. (2024). Changes in co-use of alcohol and cannabis among Nordic adolescents in the 21st century: Results from the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs study. Drug and Alcohol Review, 43(3), 616–624. https://doi.org/10.1111/dar.13672

Raninen, J., Ramstedt, M., Thor, S., & Törrönen, J. (2024). Mind the gap! Gender differences in alcohol consumption among Swedish ninth graders 1989–2021. Drug and Alcohol Review, 43(3), 596–603. https://doi.org/10.1111/dar.13718

Rehm, J., Rovira, P., Shield, K. D., Sornpaisarn, B., Thang, V. V., & Room, R. (2024). Alcohol use, economic development, and health burden: A conceptual framework. The International Journal of Alcohol and Drug Research, 12(S2), S139–S145. https://doi.org/10.7895/ijadr.437

Rintala, J., Smit, K., Room, R., Jiang, H., & Laslett, A.-M. (2024). Accessing supports due to others' harmful drinking. Drug and Alcohol Review, 43(6), 1493–1504. https://doi.org/10.1111/dar.13898

Room, R., Anderson-Luxford, D., Kuntsche, S., & Laslett, A.-M. (2024). Are Heavier drinkers' Views on Situational Drinking Norms Affected by Recent Experience of Harm from others' Drinking? Substance Use & Misuse, 59(11), 1640–1646. https://doi.org/10.1080/10826084.2024.2369160

Sadeghi, T., Syrstad Høydal, Ø., Bjerge, B., Strandholdt Bach, J., Suomela, M., Salmi, E., Niclasen, B. V., Árnadóttir, D. G., Guðjónsdóttir, E., Hilmarsdóttir, G. J., Kemp, Þ., & Sohlberg, T. (2024). Labour market integration of adults with alcohol and substance use problems in the Nordic countries. The Nordic Council of Ministers, Nordic Welfare Centre (NVC). https://nordicwelfare.org/en/publikationer/labour-market-integration-of-adults-with-alcohol-and-substance-use-problems-in-the-nordic-countries/

Straatmann, V.S., Rajesh, T., Bennett, D., Forsman, H., Liu, C., Taylor-Robinson, D., … Brännström Almquist, Y. (2024). [Review of Socioeconomic and psychosocial outcomes of parents with children in out-of-home care: A scoping review]. Children and youth services review, 164. Published. https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2024.107854

Schwarz, T., Anzenberger, J., Busch, M., Gmel, G., Kraus, L., Krausz, M., … Uhl, A. (2024). Opioid agonist treatment in transition: A cross-country comparison between Austria, Germany and Switzerland. Drug And Alcohol Dependence, 254. Published. https://doi.org/10.1016/j.drugalcdep.2023.111036

Schwarzkopf, L., Bickl, A., Daniel, J., Papastefanou, G., Neyer, M. A., Gomes de Matos, E., … Loy, J. K. (2024). Do breaks in online gambling affect neuropsychological arousal? Conceptual approach and lessons learned from the TESSA-pilot trial. Addictive Behaviors Reports, 19. Published. https://doi.org/10.1016/j.abrep.2024.100530

Siljeholm, O., Edvardsson, K., Bergström, M., & Hammarberg, A. (2024). Community Reinforcement and Family Training versus counselling for parents of treatment-refusing young adults with hazardous substance use: A randomized controlled trial. Addiction, 119(5), 915–927. https://doi.org/10.1111/add.16429

Sivertsson, F., Carlsson, C., Brännström Almquist, Y., & Brännström, L. (2024). Offending trajectories from childhood to retirement age: Findings from the Stockholm birth cohort study. Journal of Criminal Justice, 91. Published. https://doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2024.102155

Sjödin, L., Raninen, J., & Larm, P. (2024). Early Drinking Onset and Subsequent Alcohol Use in Late Adolescence: a Longitudinal Study of Drinking Patterns. Journal of Adolescent Health, 74(6), 1225–1230. https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2024.02.014

Sundin, E., Galanti, M. R., Room, R., Landberg, J., & Ramstedt, M. (2024). Predictors of One-Year Persistence of Harm From a Known Person's Drinking: Findings From a Longitudinal Population-Based Study in Sweden. Journal of Studies on Alcohol and Drugs, 85(2), 183–191. https://doi.org/10.15288/jsad.23-00125

Stockholms universitet

Tareq, H., Nyberg, A., Wennberg, P., Redmalm, D., Toivanen, S., & Mensah, A. (2024). Prevalence of problem drinking in the Swedish workforce: differences between labour market industries based on gender composition and main job activity. BMC Public Health, 24(1). https://doi.org/10.1186/s12889-024-20163-y

Thern, E., Blindow, K. J., Jonsson, E., Brulin, E., Landberg, J., Bodin, T., & Elling, D. L. (2024). Hazardous alcohol consumption across different industries in Sweden: a pooled cross-sectional study. Alcohol and Alcoholism, 59(6). https://doi.org/10.1093/alcalc/agae077

Thern, E., Elling, D. L., Badarin, K., Rodríguez, J. C. H., & Bodin, T. (2024). Precarious employment in young adulthood and later alcohol-related morbidity: a register-based cohort study. Occupational and Environmental Medicine, 81(4), 201–208. https://doi.org/10.1136/oemed-2023-109315

Tollosa, D. N., Zendehdel, K., Procopio, A., Cederström, A., Boffetta, P., Pukkala, E., & Rostila, M. (2024). Cancer mortality by country of birth and cancer type in Sweden: A 25-year registry-based cohort study. Cancer Medicine, 13(14). https://doi.org/10.1002/cam4.70020

Torney, A., Room, R., Jiang, H., Huckle, T., Holmes, J., & Callinan, S. (2024). Where do high-risk drinking occasions occur more often? A cross-sectional, cross-country study. Drug and Alcohol Review, 43(5), 1172–1177. https://doi.org/10.1111/dar.13844

Törrönen, J., Samuelsson, E., Roumeliotis, F., & Månsson, J. (2024). Negotiating Emerging Adulthood With Master and Counter Narratives: Alcohol-Related Identity Trajectories Among Emerging Adults in Performance-Oriented Neoliberal Society. Journal of Adolescent Research, 39(3), 796–821. https://doi.org/10.1177/07435584211052986

Törrönen, J., & Menard, R. (2024). Makrokonstruktionismi: Representaatioiden, toiminnan ja identifikaatioiden analyysi ideologiana. I M. Niska, S. Venäläinen, A. Olakivi, & J. A. Cañada (Red.), Sosiaalinen konstruktionismi – Miten tarkastella tulkintojen ja todellisuuden sosiaalista rakentumista (s. 141–160). Vastapaino. https://doi.org/10.58181/VP9789523970458_06

Wagner, C., Carmeli, C., Jackisch, J., Kivimäki, M., Linden, B. W. A. van der, Cullati, S., & Chiolero, A. (2024). [Review of Life course epidemiology and public health]. The Lancet Public Health, 9(4), e261–e269. https://doi.org/10.1016/S2468-2667(24)00018-5

Workie, H. M., Wahlström, J., Svensson, J., & Brolin Låftman, S. (2024). Perceived parental alcohol problems and drinking patterns among adolescents in Sweden. Addictive Behaviors Reports, 19. Published. https://doi.org/10.1016/j.abrep.2024.100535

Östh, J., Danielsson, A. K., Lundin, A., Wennberg, P., Andreasson, S., & Jirwe, M. (2024). Keeping Track of My Drinking - Patient Perceptions of Using Smartphone Applications as a Treatment Complement for Alcohol Dependence. Substance Use & Misuse, 59(2), 291–299. https://doi.org/10.1080/10826084.2023.2269578